

หลักเศรษฐศาสตร์ ม.ปลาย

ECONOMICS

TAX

กรรยา พรรณา

หลักเศรษฐศาสตร์ ม.ปลาย

หลักเศรษฐศาสตร์ ม.ปลาย

กรรยา พรรณา

 สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2565

270.-

กรรยา พรรณา

หลักเศรษฐศาสตร์ ม.ปลาย / กรรยา พรรณา

1. เศรษฐศาสตร์. 2. เศรษฐศาสตร์ -- การศึกษาและการสอน (มัธยมศึกษา).

330.071

ISBN (e-book) 978-974-03-4179-6

สพจ. 2587

สรรคุณค่าวิชาการ สู่สังคม
Knowledge to All
www.cupress.chula.ac.th

สิทธิในการผลิตและพิมพ์หนังสือเล่มนี้เป็นของสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแต่ผู้เดียว

การผลิตและการลอกเลียนหนังสือเล่มนี้ไม่ว่ารูปแบบใดทั้งสิ้น

ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดทำโดย สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2565

www.cupress.chula.ac.th [CUB6511-001F]

โทร. 0-2218-3562-3

บรรณาธิการอำนวยการ : นางอรทัย นันทนาติศัย ศาสตราจารย์ ดร.อรรณู หาญสืบสาย

กองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการ : ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์วิชิต พันธ์เจริญ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิมลวรรณ พิมพ์พันธุ์

ผู้ประสานงาน : วาสนา ชำเซ็น

พิสูจน์อักษร : ทศนีย์ ผิวขำ

ออกแบบปกและรูปเล่ม : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้จัดจำหน่าย : ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

<http://www.chulabook.com>

โทร. 08-6323-3703-4

customer@cubook.chula.ac.th, info@cubook.chula.ac.th

Apps: CU-eBook Store

คำนำ

หนังสือ “หลักเศรษฐศาสตร์ ม.ปลาย” เล่มนี้ ผู้เขียนได้เรียบเรียงขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมุ่งหมายให้เป็นสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาฯ สาระเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) สำหรับครูผู้สอนสาระเศรษฐศาสตร์และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทุกคน ซึ่งผู้เขียนในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมาต่อเนื่องทุกปีการศึกษาตลอดเกือบ 20 ปี ได้พยายามเรียบเรียงเนื้อหาสาระอย่างเป็นลำดับขั้นตอนตามประสบการณ์และการศึกษาค้นคว้า โดยอิงสาระการเรียนรู้แกนกลาง และตัวชี้วัดตามหลักสูตรฯ อย่างครบถ้วน มีทั้งหมด 7 บท ดังนี้

บทที่ 1 ทบทวนความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์

บทที่ 2 ระบบเศรษฐกิจและตลาดในระบบเศรษฐกิจ

บทที่ 3 การกำหนดราคาและค่าจ้างในระบบเศรษฐกิจ

บทที่ 4 เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

บทที่ 5 สหกรณ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน

บทที่ 6 นโยบายการเงิน นโยบายการคลัง กับการแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ

บทที่ 7 เศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ในแต่ละบทจะประกอบด้วยเนื้อหาสาระ คำถามท้ายบท กิจกรรมฝึกทักษะพัฒนาการเรียนรู้สู่การบรรลุตัวชี้วัด (เน้น Active Learning) และแบบทดสอบความเข้าใจพร้อมเฉลย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล และนักเรียนสำหรับทบทวนความรู้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเจ้าของผลงานเขียนและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้เขียนได้ใช้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางประกอบการเขียนครั้งนี้นั้นสำเร็จลงด้วยดี โดยผู้เขียนได้อ้างอิงไว้และอ้างถึงในบรรณานุกรมด้วยความเคารพอย่างสูง ขอกราบขอบพระคุณนางสาวน้ำค้าง สาคร ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาทุกท่าน คณะครู-บุคลากรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิทุกคน ที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนการเขียนหนังสือครั้งนี้มาโดยตลอด และสำคัญที่สุดผู้เขียนขอขอบคุณนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนที่เรียนเศรษฐศาสตร์กับผู้เขียน ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ให้ประสบการณ์และสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เขียนโดยตรงในการสร้างสรรค์ผลงานอันเป็นประโยชน์ในวงวิชาการครั้งนี้

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือ “หลักเศรษฐศาสตร์ ม.ปลาย” เล่มนี้ จะเป็นสื่อ
การจัดการเรียนรู้ที่มีทั้งคุณภาพและประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกให้กับทั้งครูผู้สอน
และนักเรียน ตลอดจนผู้ใช้หนังสือเล่มนี้ทุกท่านไม่มากก็น้อย ขอบกพร่องที่อาจมีอยู่บ้างผู้เขียน
ยินดีน้อมรับคำติชม เพื่อจักได้นำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

กรรยา พรรณา

ตุลาคม 2565

คำชี้แจง

หนังสือ “หลักสูตรฐานสมรรถนะ ม.ปลาย” เล่มนี้ ได้ออกแบบบทเรียนให้แต่ละบทประกอบด้วย

1. ตัวชี้วัด คือ การระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ถือเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

2. สารการเรียนรู้แกนกลาง คือ เนื้อหาสาระที่ต้องเรียนตามตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. ผังสาระการเรียนรู้ประจำบท คือ การเปิดบทเรียนด้วยการจัดระเบียบและรวบรวมเนื้อหาแต่ละบทเป็นผังกราฟิกรูปแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงและเกิดความเข้าใจในเนื้อหาของแต่ละบทได้ง่ายและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4. เนื้อหา คือ สารการเรียนรู้โดยแบ่งออกเป็นหัวเรื่องหลัก หัวเรื่องรอง หัวเรื่องย่อย ตรงตามตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง มีกิจกรรมชวนคิด ชวนทำแทรกเป็นช่วง ๆ เนื้อหาบางส่วนมีการนำเสนอโดยตารางและรูปภาพเป็นผังกราฟิกรูปแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนจับประเด็นของเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื้อหาในแต่ละบทจะประกอบด้วย

4.1 ตัวการ์ตูนและคำพูด เพื่อช่วยชวนให้ติดตาม เสริมสาระของเนื้อหา สอดแทรกข้อสรุป/แนวคิด

4.2 ชวนคิด ชวนทำ เป็นกิจกรรมที่กำหนดให้ผู้เรียนทำเมื่อเรียนจบในแต่ละเรื่องหรือหลายเรื่องโดยมีคำถามนำ/คำสั่ง เป็นกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เน้นการใช้ผังกราฟิก (Graphic organizers) ในรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับเนื้อหา เหมาะสมกับวัย สะดวกในการปฏิบัติ ง่ายต่อการปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและสืบค้นข้อมูลในการตอบคำถาม

5. คำถามท้ายบท เป็นคำถามแบบอัตนัยที่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้ทบทวนเนื้อหาสาระอย่างครบถ้วน

6. กิจกรรมฝึกทักษะพัฒนาการเรียนรู้สู่การบรรลุตัวชี้วัด เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์เมื่อเรียนจบแต่ละบทส่วนใหญ่เน้นกิจกรรมกลุ่ม โดยกำหนดให้ผู้เรียนทำชิ้นงาน/ภาระงาน เพื่อเป็นหลักฐานการเรียนรู้ว่าผู้เรียนได้บรรลุตัวชี้วัดนั้น ๆ แล้ว

7. แบบทดสอบความเข้าใจ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวนข้อขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระแต่ละบท ทั้งนี้เพื่อเป็นการทดสอบความเข้าใจ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

8. เฉลยแบบทดสอบความเข้าใจ เป็นเฉลยคำตอบแบบทดสอบความเข้าใจในแต่ละบท

สารบัญ

หน้า

คำนำ

คำชี้แจง

สารบัญ

สารบัญภาพ

สารบัญตาราง

บทที่ 1 ทบทวนความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์.....	1
เศรษฐศาสตร์มีที่มาอย่างไร.....	3
เศรษฐศาสตร์คืออะไร.....	3
คำสำคัญทางเศรษฐศาสตร์.....	8
เศรษฐศาสตร์สำคัญอย่างไร.....	13
ขอบข่ายของวิชาเศรษฐศาสตร์.....	15
ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ.....	16
กิจกรรมทางเศรษฐศาสตร์/เศรษฐกิจ.....	17
แบบทดสอบความเข้าใจ.....	20
เฉลยแบบทดสอบความเข้าใจ.....	24
บทที่ 2 ระบบเศรษฐกิจและตลาดในระบบเศรษฐกิจ.....	25
ระบบเศรษฐกิจ.....	27
ตลาดในระบบเศรษฐกิจ.....	41
คำถามท้ายบท.....	53
กิจกรรมฝึกทักษะพัฒนาการเรียนรู้สู่การบรรลุตัวชี้วัด.....	54
แบบทดสอบความเข้าใจ.....	55
เฉลยแบบทดสอบความเข้าใจ.....	61
บทที่ 3 การกำหนดราคาและค่าจ้างในระบบเศรษฐกิจ.....	63
การกำหนดราคาตามอุปสงค์และอุปทาน.....	65
การกำหนดราคาในเชิงกลยุทธ์ที่มีในสังคมไทย.....	102
บทบาทของรัฐในการแทรกแซงราคาและการควบคุมราคา เพื่อการแจกจ่ายและจัดสรรในทางเศรษฐกิจ.....	106

การกำหนดค่าจ้าง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และอัตราค่าจ้างแรงงานในสังคมไทย	113
คำถามท้ายบท	123
กิจกรรมฝึกทักษะพัฒนาการเรียนรู้สู่การบรรลุตัวชี้วัด	124
แบบทดสอบความเข้าใจ	125
เฉลยแบบทดสอบความเข้าใจ	130
บทที่ 4 เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ	131
ปัญหาของการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาโดยการศึกษาวิเคราะห์แผนพัฒนา	
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ผ่านมา	133
การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาประเทศ	139
การพัฒนาประเทศที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	
ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับปัจจุบัน	144
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในระดับต่าง ๆ	146
ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	149
คำถามท้ายบท	153
กิจกรรมฝึกทักษะพัฒนาการเรียนรู้สู่การบรรลุตัวชี้วัด	154
แบบทดสอบความเข้าใจ	155
เฉลยแบบทดสอบความเข้าใจ	158
บทที่ 5 สหกรณ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน	159
ปัญหาทางเศรษฐกิจของชุมชน	161
แนวทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชน	162
วิวัฒนาการของสหกรณ์ในประเทศไทย	164
ความหมาย อุดมการณ์ หลักการ วิธีการและความสำคัญของระบบสหกรณ์	166
สหกรณ์ในประเทศไทย	171
ตัวอย่างของการรวมกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหา	
ทางเศรษฐกิจในชุมชน	173
คำถามท้ายบท	175
กิจกรรมฝึกทักษะพัฒนาการเรียนรู้สู่การบรรลุตัวชี้วัด	176
แบบทดสอบความเข้าใจ	178
เฉลยแบบทดสอบความเข้าใจ	181

บทที่ 6 นโยบายการเงิน นโยบายการคลังกับการแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ	183
เงินในระบบเศรษฐกิจ	185
ความหมาย สาเหตุ และผลกระทบจากภาวะทางเศรษฐกิจ	192
นโยบายการเงิน	207
นโยบายการคลัง	215
งบประมาณของรัฐบาล/งบประมาณแผ่นดิน	218
การคลังภาครัฐหรือการคลังสาธารณะ	219
ตัวชี้วัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ	227
คำถามท้ายบท	234
กิจกรรมฝึกทักษะพัฒนาการเรียนรู้สู่การบรรลุตัวชี้วัด	235
แบบทดสอบความเข้าใจ	236
เฉลยแบบทดสอบความเข้าใจ	242
บทที่ 7 เศรษฐกิจระหว่างประเทศ	243
วิวัฒนาการการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์ของไทย	245
ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประเทศ	247
ผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีต่อภาคเกษตร	
ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้าและบริการ	249
การค้าระหว่างประเทศ	253
การลงทุนระหว่างประเทศ	261
การเงินระหว่างประเทศ	263
ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ	267
ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	272
ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่การพึ่งพา การแข่งขัน การขัดแย้ง และการประสานประโยชน์	
ทางเศรษฐกิจไทยกับต่างประเทศ	276
ผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	279
ตัวอย่างเหตุการณ์ที่นำไปสู่การพึ่งพาทางเศรษฐกิจ	281
บทบาทขององค์กรความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก	282
คำถามท้ายบท	290
กิจกรรมฝึกทักษะพัฒนาการเรียนรู้สู่การบรรลุตัวชี้วัด	292

แบบทดสอบความเข้าใจ.....	293
เฉลยแบบทดสอบความเข้าใจ.....	300
บรรณานุกรม	301
ประวัติผู้เขียน	303

สารบัญภาพ

รูปที่	หน้า
1.1	แสดงสภาพที่มนุษย์ทุกสังคมต้องเผชิญและคำสำคัญของเศรษฐศาสตร์..... 4
1.2	แสดงคำสำคัญ (keyword) ทางเศรษฐศาสตร์..... 8
1.3	ผังกราฟิกแบบลำดับขั้นตอน (A Sequential Map) แสดงความสัมพันธ์ของการมีอยู่จำกัดของทรัพยากร ทางเลือกและการเลือก และต้นทุนค่าเสียโอกาส..... 11
1.4	ผังกราฟิกแบบวงกลมซ้อน (Venn Diagram) แสดงความเหมือนและความแตกต่างกันของเศรษฐศาสตร์จุลภาคกับเศรษฐศาสตร์มหภาค 15
1.5	แสดงปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ..... 16
1.6	ผังกราฟิกแบบลำดับขั้นตอน (A Sequential Map) แสดงความสัมพันธ์ของกิจกรรมทางเศรษฐศาสตร์/เศรษฐกิจ 19
2.1	แสดงวงจรเศรษฐกิจที่แสดงถึงความสัมพันธ์กันของหน่วยเศรษฐกิจทั้ง 3 หน่วย 27
2.2	แสดงประเภทของระบบเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบัน 31
2.3	แสดงประเภทของตลาดตามลักษณะการแข่งขัน 42
2.4	ผังมโนทัศน์แบบก้างปลา (A Fishbone Map) แสดงสาเหตุที่ทำให้ตลาดมีลักษณะเป็นตลาดผูกขาด 48
3.1	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคาและปริมาณอุปสงค์ตามกฎของอุปสงค์..... 66
3.2	แสดงความต้องการซื้อสินค้าและบริการ ณ ระดับรายได้ต่าง ๆ (กรณีสินค้าปกติ) 69
3.3	แสดงความต้องการซื้อสินค้าและบริการ ณ ระดับรายได้ต่าง ๆ (กรณีสินค้าด้อยความสำคัญ)..... 70
3.4	แสดงความต้องการซื้อสินค้าและบริการ (กรณีสินค้าที่ใช้ประกอบกัน) 71
3.5	แสดงความต้องการซื้อสินค้าและบริการ (กรณีสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน)..... 71
3.6	แสดงประเภทของอุปสงค์..... 72
3.7	ผังกราฟิกแบบใยแมงมุม (A Spider Map) แสดงปัจจัยกำหนดอุปสงค์ 76
3.8	แสดงการเปลี่ยนแปลงปริมาณอุปสงค์ 78
3.9	แสดงการเปลี่ยนแปลงระดับอุปสงค์ (กรณีอุปสงค์เพิ่มขึ้น)..... 79
3.10	แสดงการเปลี่ยนแปลงระดับอุปสงค์ (กรณีอุปสงค์ลดลง) 80
3.11	แสดงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์..... 81
3.12	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคาและปริมาณอุปทานตามกฎของอุปทาน 84

3.13	แสดงการเปลี่ยนแปลงปริมาณอุปทาน	87
3.14	แสดงการเปลี่ยนแปลงระดับอุปทาน (กรณีอุปทานเพิ่มขึ้น)	88
3.15	แสดงการเปลี่ยนแปลงระดับอุปทาน (กรณีอุปทานลดลง)	89
3.16	ผังกราฟิกแบบวงกลมซ้อน (Venn Diagram) แสดงการเปลี่ยนแปลงระดับอุปทาน	90
3.17	แสดงการกำหนดราคาดุลยภาพและปริมาณดุลยภาพของเครื่องดื่มเสริมวิตามินซี	93
3.18	แสดงการเปลี่ยนแปลงของภาวะดุลยภาพของตลาด (กรณีอุปสงค์เพิ่มขึ้น)	96
3.19	แสดงการเปลี่ยนแปลงของภาวะดุลยภาพของตลาด (กรณีอุปสงค์ลดลง)	97
3.20	แสดงการเปลี่ยนแปลงของภาวะดุลยภาพของตลาด (กรณีอุปทานเพิ่มขึ้น)	98
3.21	แสดงการเปลี่ยนแปลงของภาวะดุลยภาพของตลาด (กรณีอุปทานลดลง)	98
3.22	แสดงการเปลี่ยนแปลงภาวะดุลยภาพของตลาด	99
3.23	ผังกราฟิกแบบผังมโนทัศน์ (A Concept Map) แสดงสรุปการกำหนดราคาตามอุปสงค์และอุปทาน	101
3.24	แสดงสาเหตุของการกำหนดราคาเชิงกลยุทธ์ในสังคมไทย	102
3.25	แสดงมาตรการรับซื้อผลผลิตส่วนเกิน	107
3.26	แสดงมาตรการจ่ายเงินอุดหนุนแก่ผู้ผลิต/เกษตรกร	108
3.27	แสดงการกำหนด/ประกันราคาขั้นสูง	110
3.28	แสดงผู้มีบทบาทและหลักการในการกำหนดราคาสินค้าและบริการในระบบเศรษฐกิจแบบผสมที่ค่อนข้างไปทางทุนนิยมของไทย	113
3.29	แสดงองค์ประกอบของตลาดแรงงาน	114
3.30	แสดงเส้นอุปสงค์ต่อแรงงาน	115
3.31	แสดงเส้นอุปทานของแรงงาน	115
3.32	แสดงการว่าจ้างทำงานดุลยภาพและระดับค่าจ้างที่แท้จริงดุลยภาพ	116
3.33	แสดงองค์กรไตรภาคีของคณะกรรมการค่าจ้าง	118
3.34	แสดงการแทรกแซงกลไกตลาดแรงงานด้วยการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำของรัฐบาล	119
3.35	ผังกราฟิกแบบก้างปลา (A Fishbone Map) แสดงสาเหตุของปัญหาการว่างงานอันเป็นผลมาจากการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ	122
4.1	ผังกราฟิกแบบผังมโนทัศน์ (A Concept Map) แสดงปัญหาและผลจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา	137
4.2	ผังกราฟิกแบบผังมโนทัศน์ (A Concept Map) แสดงหลักพิจารณา 5 ประการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	139

4.3	แสดงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	141
4.4	แสดง 4 ประเด็นหลักในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12.....	144
5.1	แสดงวิวัฒนาการของสหกรณ์ในประเทศไทย	165
5.2	ผังกราฟิกแบบผังต้นไม้ (Tree Diagram) แสดงหลักการของระบบสหกรณ์.....	167
5.3	แสดงตัวอย่างของการรวมชุมชนประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหา ทางเศรษฐกิจในชุมชน	174
6.1	แสดงบทบาทหน้าที่ของสถาบันทางการเงิน.....	187
6.2	แสดงลักษณะการเกิดเงินเฟ้ออย่างอ่อน	192
6.3	แสดงสาเหตุของเงินเฟ้อที่เกิดจากอุปสงค์ตึงหรือสาเหตุของเงินเฟ้อ ที่เกิดจากทางด้านอุปสงค์	193
6.4	แสดงสาเหตุของเงินเฟ้อที่เกิดจากต้นทุนหลักหรือสาเหตุของเงินเฟ้อ ที่เกิดจากทางด้านอุปทาน.....	194
6.5	ผังกราฟิกแบบผังมโนทัศน์ (A Concept Map) แสดงการแก้ปัญหาภาวะเงินเฟ้อ ที่เกิดจากอุปสงค์ตึงโดยใช้นโยบายการเงิน	196
6.6	ผังกราฟิกแบบผังมโนทัศน์ (A Concept Map) แสดงการแก้ปัญหาภาวะเงินเฟ้อ ที่เกิดจากอุปสงค์ตึงโดยใช้นโยบายการคลัง	197
6.7	แสดงถึงสาเหตุของเงินฝืดและผลกระทบที่ตามมาเมื่อเกิดปัญหาภาวะเงินฝืด.....	199
6.8	ผังกราฟิกแบบผังมโนทัศน์ (A Concept Map) แสดงการแก้ปัญหาภาวะเงินฝืด โดยใช้นโยบายการเงิน	201
6.9	ผังกราฟิกแบบผังมโนทัศน์ (A Concept Map) แสดงการแก้ปัญหาภาวะเงินฝืด โดยใช้นโยบายการคลัง	201
6.10	แสดงการใช้นโยบายการคลังของรัฐบาล.....	216
6.11	แสดงการกู้หนี้สาธารณะเพื่อนำมาชดเชยงบประมาณขาดดุลประจำปี.....	222
6.12	แสดงการกู้หนี้สาธารณะเพื่อนำมารักษาเสถียรภาพภายใน ทางเศรษฐกิจของประเทศ	223
6.13	แสดงถึงการกู้หนี้สาธารณะเพื่อนำมารักษาเสถียรภาพภายนอก ทางเศรษฐกิจของประเทศ	223
6.14	แสดงถึงการกู้หนี้สาธารณะเพื่อนำมาใช้จ่ายในยามจำเป็นเร่งด่วน/ฉุกเฉิน.....	224
6.15	แสดงถึงการกู้หนี้สาธารณะเพื่อนำมาใช้จ่ายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศ.....	224

6.16	สรุปเหตุผลของรัฐบาลในการกีดกันสาธารณะ	225
6.17	ผังกราฟิกแบบผังวงจักร (A Circle Map) แสดงความสำคัญของการลงทุน ที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ	227
6.18	แสดงปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ	228
6.19	แสดงความแตกต่างของ GDP และ GNP.....	229
7.1	แสดงวิวัฒนาการการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ของไทย	246
7.2	แสดงการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศอันเกิดจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ ในยุคโลกาภิวัตน์.....	249
7.3	แสดงการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและแรงงานในประเทศมีขีดความสามารถ ในการผลิตมากขึ้นอันเกิดจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์	250
7.4	แสดงถึงสาเหตุของการค้าระหว่างประเทศอันเกิดจากความแตกต่างกัน ของปัจจัยการผลิต	253
7.5	แสดงถึงสาเหตุของการค้าระหว่างประเทศอันเกิดจากความแตกต่างกันของ ความชำนาญในการผลิตของปัจจัยการผลิต (แรงงาน)	254
7.6	แสดงอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว.....	264
7.7	ผังกราฟิกแบบผังมโนทัศน์แสดงส่วนประกอบของดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ	267
7.8	แสดงผลของดุลการชำระเงินระหว่างประเทศที่มีต่อทุนสำรองระหว่างประเทศ	270
7.9	แสดงสาเหตุของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	272
7.10	ผังกราฟิกแบบผังลำดับขั้นตอน (A Sequential Map) แสดงลักษณะของ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยเรียงตามระดับความเข้มแข็ง	273
7.11	แสดงตัวอย่างการพึ่งพากันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทย.....	277
7.12	แสดงการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศอันเกิดจาก การค้าระหว่างประเทศ	278
7.13	แสดงการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศอันเกิดจาก การลงทุนระหว่างประเทศ	278
7.14	แสดงตัวอย่างเหตุการณ์ (วิกฤตการณ์ต้มยำกุ้ง พ.ศ. 2540) ซึ่งนำไปสู่การพึ่งพากันทางเศรษฐกิจ	281
7.15	แสดงตัวอย่างเหตุการณ์ (วิกฤตการณ์แฮมเบอร์เกอร์ พ.ศ. 2551-2552) ซึ่งนำไปสู่การพึ่งพากันทางเศรษฐกิจ	282
7.16	แสดงวัตถุประสงค์ขององค์การการค้าโลก (WTO)	283

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงสถานการณ์และเหตุผลที่มนุษย์ต้องตัดสินใจ	6
1.2 แสดงรายละเอียดของทรัพยากรการผลิตหรือปัจจัยการผลิตทางเศรษฐศาสตร์.....	9
1.3 แสดงประเภทของสินค้าทางเศรษฐศาสตร์	12
1.4 แสดงประโยชน์ของเศรษฐศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจของคนกลุ่มต่าง ๆ.....	13
1.5 แสดงขอบข่ายของวิชาเศรษฐศาสตร์	15
1.6 แสดงลำดับขั้นการผลิตทางเศรษฐศาสตร์.....	17
2.1 แสดงบทบาท/หน้าที่ และเป้าหมายของหน่วยเศรษฐกิจในระบบเศรษฐกิจ	29
2.2 แสดงลักษณะสำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม	32
2.3 แสดงการให้กลไกราคาเป็นเครื่องมือกำหนดว่าจะผลิตอะไร ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม.....	33
2.4 แสดงภาพรวมของการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม	34
2.5 แสดงลักษณะสำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม.....	35
2.6 แสดงการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของระบบเศรษฐกิจแบบผสม.....	38
2.7 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะสำคัญของระบบเศรษฐกิจทั้ง 3 ระบบ.....	38
2.8 แสดงโครงสร้างและลักษณะสำคัญของตลาดตามลักษณะของการแข่งขัน	49
3.1 แสดงการกำหนดราคาคุลยภาพและปริมาณดุลยภาพของเครื่องดื่มเสริมวิตามินซี.....	92
3.2 แสดงรายละเอียดของภาวะอุปทานส่วนเกินและภาวะอุปสงค์ส่วนเกิน	94
3.3 แสดงรายละเอียดของนโยบายการกำหนดราคาขั้นต่ำ.....	109
3.4 แสดงรายละเอียดของนโยบายการกำหนดราคาขั้นสูง	111
3.5 แสดงลักษณะการกำหนดค่าจ้าง	120
3.6 แสดงผลกระทบจากการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำของรัฐบาล	121
4.1 แสดงจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา.....	134
4.2 แสดงหลักพิจารณา 5 ประการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	140
5.1 แสดงหลักการทั้ง 7 ข้อ ของระบบสหกรณ์.....	168
5.2 แสดงสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ ในประเทศไทย.....	171

6.1	แสดงประเภทของตลาดเงิน	187
6.2	แสดงบทบาทหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทยหรือธนาคารกลาง	188
6.3	แสดงผลกระทบจากภาวะเงินเฟ้อที่มีต่อการกระจายรายได้ของคนกลุ่มต่าง ๆ	195
6.4	แสดงผลกระทบจากภาวะเงินฝืดที่มีต่อการกระจายรายได้ของคนกลุ่มต่าง ๆ	200
6.5	แสดงลักษณะของการว่างงานแบบเปิดเผย	203
6.6	แสดงผลกระทบจากภาวะการว่างงาน	204
6.7	แสดงแนวทางการแก้ปัญหาการว่างงานในลักษณะต่าง ๆ	205
6.8	แสดงการดำเนินการของธนาคารกลางเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบจาก ภาวะเศรษฐกิจด้วยมาตรการซื้อขายหลักทรัพย์	208
6.9	แสดงการดำเนินการของธนาคารกลางเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบจาก ภาวะเศรษฐกิจด้วยมาตรการด้านอัตราเงินสดสำรองตามกฎหมาย	210
6.10	แสดงการดำเนินการของธนาคารกลางเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบจาก ภาวะเศรษฐกิจด้วยมาตรการด้านอัตรารับช่วงซื้อลด	212
6.11	แสดงการนำมาตรการด้านการควบคุมทั่วไปของนโยบายการเงินมาใช้ในการแก้ไขปัญหา ผลกระทบจากภาวะทางเศรษฐกิจ	213
6.12	แสดงการดำเนินการของรัฐบาลผ่านมาตรการของนโยบายการคลังเพื่อแก้ปัญหา ผลกระทบจากภาวะทางเศรษฐกิจ	216
6.13	แสดงลักษณะของงบประมาณแผ่นดิน/งบประมาณของรัฐบาล	218
7.1	แสดงลักษณะสำคัญของนโยบายการค้ำแบบเสรีและนโยบายการค้ำแบบคุ้มกัน	257
7.2	แสดงตัวอย่างมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร	261
7.3	แสดงประเภทของการลงทุนระหว่างประเทศ	262
7.4	แสดงกลุ่มคนที่ได้เปรียบและเสียเปรียบเมื่อค่าเงินในประเทศเปลี่ยนไป	266
7.5	แสดงผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	280

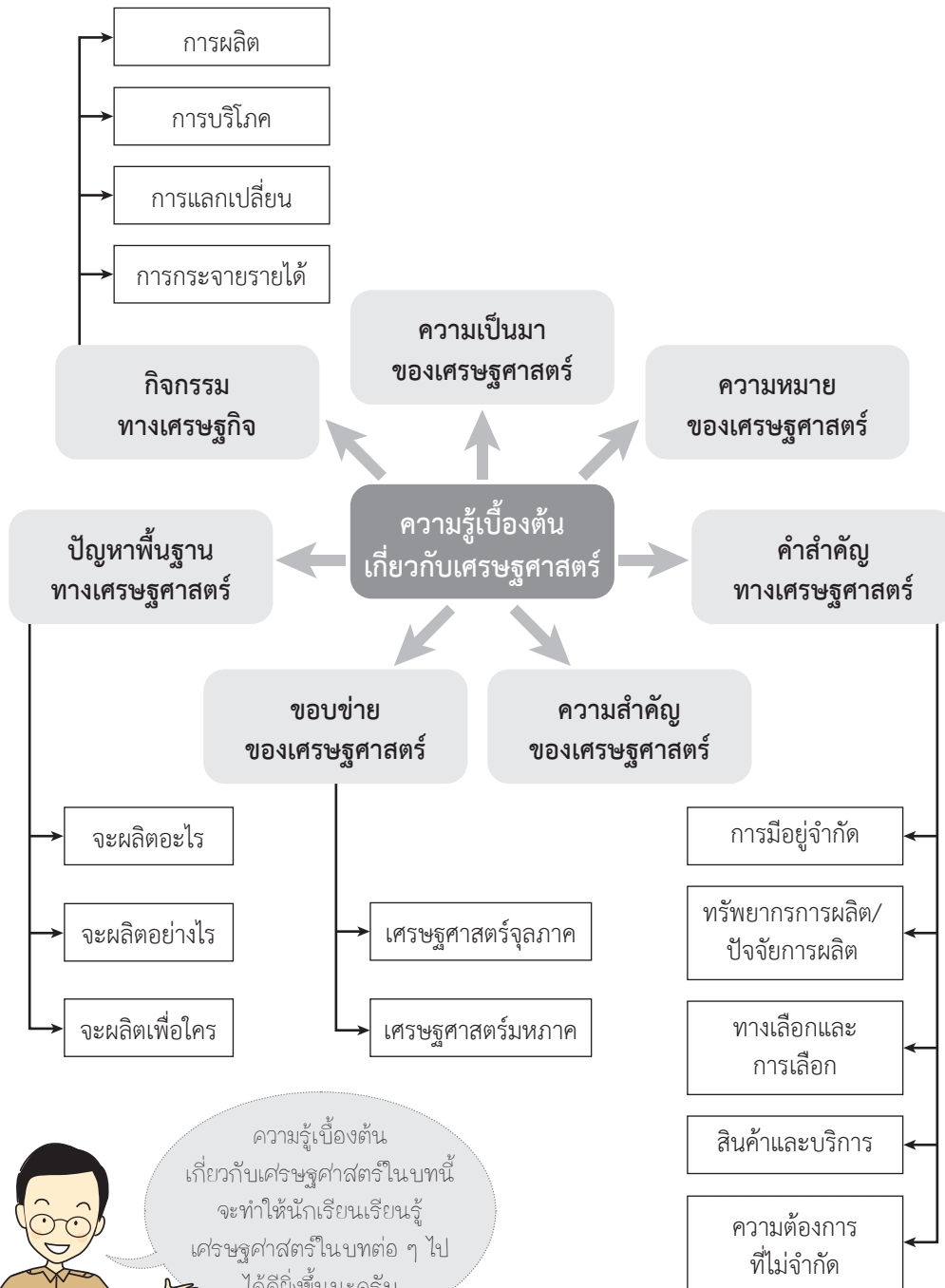

1

บททวนความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์

ผังสาระการเรียนรู้ประจำบทที่ 1

ก่อนที่จะกล่าวถึงสาระเศรษฐศาสตร์ตามหลักสูตรของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจริง ๆ บทนี้ผู้เขียนจะขอเริ่มสร้างความเข้าใจและปูพื้นฐานความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและทบทวนความรู้เดิมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่สำคัญ ๆ ของสาระเศรษฐศาสตร์ให้กับนักเรียนเสียก่อน แต่ไม่ต้องตกใจไปเพราะไม่ได้ยากอะไรและเป็นเรื่องที่สำคัญทั้งนั้น ถ้านักเรียนเข้าใจในเนื้อหาเหล่านี้ดีพอ จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนทำให้เรียนเศรษฐศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น และเวลาสอบไม่ว่าข้อสอบจะมาในรูปแบบใด นักเรียนก็จะหาคำตอบได้ไม่ยาก อีกทั้งความรู้เบื้องต้นเหล่านี้นักเรียนยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อทางด้านเศรษฐศาสตร์หรือสาขาที่เกี่ยวข้องได้อีกมากมาย ทั้งนี้ผู้เขียนได้นำเสนอไว้หลายเรื่องย่อด้วยกันดังต่อไปนี้

1. เศรษฐศาสตร์มีที่มาจากอย่างไร

ก่อนอื่นเราต้องมาทำความรู้จักกับที่มาของคำว่า “เศรษฐศาสตร์” กันเสียก่อน คำว่าเศรษฐศาสตร์มีการเริ่มก่อตัวและมีพัฒนาการจนกระทั่งกลายเป็น “ศาสตร์” จากการเขียนหนังสือชื่อ “The wealth of Nation” หรือ “ความมั่งคั่งของรัฐ” ใน ค.ศ. 1776 โดย อัดัม สมิท (Adam Smith) นับจากนั้นเป็นต้นมาวิชาเศรษฐศาสตร์ก็เป็นที่ยอมรับและขยายตัวไปในทุก ๆ สังคมของมนุษย์จน อัดัม สมิท ได้รับการยกย่องให้เป็น “บิดาแห่งวิชาเศรษฐศาสตร์” ในเวลาต่อมา จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) ได้เขียนหนังสือชื่อ “The General Theory of Employment, Interest and Money” หรือ “ทฤษฎีทั่วไปว่าด้วยการจ้างงาน อัตราดอกเบี้ยและเงินตรา” ใน ค.ศ. 1936 จนเขาได้รับการยกย่องให้เป็น “บิดาแห่งวิชาเศรษฐศาสตร์มหภาค” และทำให้วงการวิชาเศรษฐศาสตร์ถูกแบ่งออกเป็น 2 แขนงคือ เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics) กับเศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics) ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

2. เศรษฐศาสตร์คืออะไร (What is Economics ?)

เศรษฐศาสตร์ หรือ Economics ก็คือ วิชาหรือศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในการตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัด มาทำการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ที่มีอยู่ไม่จำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จากความหมายหรือนิยามของเศรษฐศาสตร์ดังกล่าวจะขออธิบายและยกตัวอย่างเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ดังรูปที่ 1.1

รูปที่ 1.1 แสดงสภาพที่มนุษย์ทุกสังคมต้องเผชิญและคำสำคัญของเศรษฐศาสตร์

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2555. เศรษฐศาสตร์เล่มเดียวอยู่. หน้า 11.

ขยายความจากรูปที่ 1.1

1. ทรัพยากร คือ สิ่งที่จะนำมาผลิตสินค้าและบริการเพื่อนำมาตอบสนองความอยาก/ความต้องการของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่จำกัดเลยส่งผลให้สินค้าและบริการมีจำกัดไปด้วย

2. ความต้องการของมนุษย์ที่จะใช้สินค้าและบริการต่าง ๆ เพื่อบำบัดความต้องการของตนเอง เราต้องยอมรับว่ามนุษย์กลับมีความต้องการไม่จำกัด หรือมีความต้องการอยู่ตลอดเวลาไม่รู้จักจบสิ้นซึ่งสวนทางกันกับทรัพยากร

3. ดังนั้น มนุษย์ทุกคนบนโลกใบนี้จึงไม่สามารถได้ทุกอย่างทุกอย่างที่ตนเองต้องการ ทำให้ต้องเลือกและตัดสินใจ ถ้ามองว่าเพราะอะไร คำตอบก็คือ เพราะ “**ทรัพยากรมีจำกัด**” แต่ “**ความต้องการมีไม่จำกัด**” ดังนั้นจึงต้องเลือกและตัดสินใจในสิ่งที่คิดว่าดีที่สุด/เกิดประโยชน์ที่สุด/คุ้มค่ามากที่สุด/ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด เพราะว่ามันมนุษย์ทุกคนจะเลือกและตัดสินใจบนพื้นฐานความคิดเช่นนี้เสมอ (**ไม่มีใครจะเลือกสิ่งที่ไม่ดีให้กับตนเองแน่นอน**)

4.แน่นอนเมื่อมนุษย์เลือกและตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมนำไปสู่ภาวะได้อย่างเสียอย่างเสมอ เพราะในขณะเดียวกันมีทางเลือก/ความต้องการหลายอย่าง แต่เลือกได้แค่อย่างเดียวเท่านั้น สิ่ง queเลือกอยู่บนพื้นฐานข้อที่ 3 ข้างต้น (**เลือกสิ่งที่ดีที่สุด**) ส่วนสิ่งที่ไม่ได้เลือก/สละทิ้งไป เราจะเรียกว่า “**ต้นทุนค่าเสียโอกาส**” ต้นทุนค่าเสียโอกาสนี้จะเกิดขึ้นทันทีที่มนุษย์เลือกและตัดสินใจ ซึ่งจะได้ขยายความเกี่ยวกับคำนี้ในประเด็นต่อไป

ผู้เขียนขอให้นักเรียนคิดเสมอว่าเศรษฐศาสตร์ไม่ใช่วิชาหรือศาสตร์ที่ลึกลับ แต่เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์เราทุกคนที่ต้องเลือกและตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา พุดเช่นนี้บางคนคงยังไม่เข้าใจ จึงขออธิบายขยายความให้เห็นเป็นรูปธรรมดังตัวอย่างต่อไปนี้

ครูจะยกตัวอย่าง
ในชีวิตประจำวันนะเด็ก ๆ

เด็กชายบอย ต้องตื่น 05.30 น. ทุกวัน ซึ่งเป็นเวลาที่เหมาะสมและดีที่สุดสำหรับการเตรียมตัวไปโรงเรียนสำหรับบอย แต่วันหนึ่งสมมติว่าบอยตื่นสายกว่าปกติไป 20 นาที บอยจะใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์ในการคิดเลือกและตัดสินใจโดยไม่รู้ตัวทันที เช่น

1. ปกติตื่นเข้ามาบอยจะเล่นเกมก่อนอาบน้ำประมาณ 15-20 นาทีเสมอ แต่วันนี้เล่นเกมไม่ได้แล้ว เพราะตื่นสายไป 20 นาทีแล้ว บอยจึงตัดสินใจอาบน้ำทันที (**ใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์แล้ว**)

2. อาบน้ำเสร็จบอยเปิดตู้เสื้อผ้าเพื่อที่จะเลือกชุด/เครื่องแบบใส่ไปโรงเรียน บอยยังต้องเลือกและตัดสินใจว่าจะใส่ชุดนักเรียนชุดไหนดีนะที่ใส่แล้วรู้สึกว่าคุณดี/ถูกต้อง/เหมาะสม/ไม่ผิดกฎระเบียบของโรงเรียน บอยจึงตัดสินใจใส่ชุดนักเรียนที่สะอาดและถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนมากที่สุด (**ใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์เช่นกัน**)

3. บอยไปจอดรถที่ป้ายรถโดยสารประจำทาง ปรากฏว่าเข้านี้รถติดมาก ไม่มีรถโดยสารประจำทางที่วิ่งผ่านโรงเรียนมาเลยสักคัน เวลาที่เหลือน้อย บอยเกรงว่าจะไปไม่ทันเข้าแถวเคารพธงชาติและอาจถูกครูทำโทษ จึงมีความคิดขึ้นมาว่าจะนั่งรถแท็กซี่/มอเตอร์ไซค์รับจ้าง/เรือ แทนดีไหมเพราะสะดวกรวดเร็วกว่า บอยพิจารณาถึงเงินในกระเป๋ามีแค่ 100 บาท และผลดี-ผลเสียของพาหนะทุกอย่างแล้ว บอยตัดสินใจนั่งรถมอเตอร์ไซค์รับจ้างไปโรงเรียนในวันนี้ ซึ่งทำให้บอยไปถึงโรงเรียนก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติประมาณ 10 นาที บอยจึงใช้เวลา 10 นาทีนี้ไปรับประทานอาหารเช้าที่โรงอาหารของโรงเรียนทันที เพราะบอยคิดว่าอาหารเช้ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก (**ยังคงใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์เช่นเดิม**)

จากตัวอย่างที่ผู้เขียนสมมติขึ้นมาข้างต้นนักเรียนจะเห็นว่าถ้าพิจารณาให้ดี ๆ แล้วเศรษฐศาสตร์อยู่ในชีวิตประจำวันคนเราทั้งสิ้น เพราะทุก ๆ กิจกรรมของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ล้วนต้องเลือกและตัดสินใจ ทั้งนี้เพื่อให้ตนเองได้รับประโยชน์/ความพึงพอใจสูงสุด ผู้เขียน

เชื่อว่านักเรียนต้องเคยเจอประเด็นปัญหาเหล่านี้มาบ้างแล้วในชีวิตประจำวัน นี่แหละคือหลักฐานที่เราได้ใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์โดยไม่รู้ตัวซะแล้ว ดังนั้น วิชาเศรษฐศาสตร์จึงไม่ใช่วิชาที่เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจ เงินทอง หรือตัวเลขอย่างที่หลายคนเข้าใจ หากแต่เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเลือก/ตัดสินใจของมนุษย์เพื่อให้ตนเองได้รับประโยชน์สูงสุด ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 แสดงสถานการณ์และเหตุผลที่มนุษย์ต้องตัดสินใจ

สถานการณ์/ปัญหาที่เราต้องตัดสินใจ	สาเหตุที่ต้องตัดสินใจ
ตื่นมาตี 5 จะลุกไปอาบน้ำเตรียมตัวไปโรงเรียนเลยหรือนอนต่ออีกหน่อย	เพราะเวลามีจำกัด ถ้าเราเลือกนอนต่อ อาจไปโรงเรียนสายและอาจถูกครูทำโทษได้ หรือสละความสุขจากการนอนแล้วรีบลุกไปอาบน้ำเตรียมตัวไปโรงเรียน เราก็จะไม่ต้องไปโรงเรียนสาย และไม่ต้องถูกครูทำโทษ
จะนั่งรถโดยสารประจำทางหรือนั่งแท็กซี่ไปโรงเรียนดี	เพราะเงินมีจำกัด ถ้าเรานั่งแท็กซี่จะเสียเวลาน้อยลง แต่ต้องจ่ายเงินมากขึ้น ถ้านั่งรถโดยสารประจำทางจะเสียเวลามากหน่อย แต่จ่ายเงินน้อยลง
มือเที่ยงนี้จะกินก๋วยเตี๋ยวหรือข้าวราดแกงดี	เพราะเงินมีจำกัด เราจึงไม่สามารถกินทุกอย่างที่อยากกินในขณะเดียวกันได้
เลิกเรียนวันนี้จะกลับบ้านไปอ่านหนังสือเลย หรือไปดูหนังกับเพื่อน ๆ	เพราะเวลามีจำกัด ถ้าไปดูหนังกับเพื่อนก็จะมีความสุข แต่เวลาดูหนังสือสอบก็น้อยลง ถ้าเลือกสละทิ้งความสุขจากการดูหนังกับเพื่อน ๆ ก็จะมีเวลาในการอ่านหนังสือสอบมากขึ้น
ช่วงนี้หมูแพงจังเลย กินไก่กินปลาทดแทนดีกว่า	เพราะเงินมีจำกัด ถ้ายังเลือกกินหมู ก็ต้องจ่ายมากขึ้น ถ้าเลือกกินไก่กินปลา ก็จะต้องจ่ายน้อยลง และยังเหลือเงินไว้ทำอย่างอื่นมากขึ้นด้วย

เมื่อเป็นเช่นนี้การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากเพราะจะช่วยให้นักเรียนตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ/คุ้มค่าที่สุดนั่นเอง

ชวนคิด ชวนทำ 1.1

ให้นักเรียนยกตัวอย่างสถานการณ์ในชีวิตประจำวันหรือประสบการณ์ที่ผ่านมา 3 สถานการณ์
ที่แสดงถึงการใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์ พร้อมบอกเหตุผลว่าทำไมสถานการณ์หรือ
ประสบการณ์นั้น ๆ จึงเป็นการใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์

สถานการณ์ที่ 1

สถานการณ์

.....

.....

เหตุผลที่คิดว่าเป็นการใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์

.....

.....

สถานการณ์ที่ 2

สถานการณ์

.....

.....

เหตุผลที่คิดว่าเป็นการใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์

.....

.....

สถานการณ์ที่ 3

สถานการณ์

.....

.....

เหตุผลที่คิดว่าเป็นการใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์

.....

.....

เราทุกคนล้วนเคยใช้
หลักการทางเศรษฐศาสตร์
มาแล้วทั้งนั้นนะครับ

3. คำสำคัญ (Keywords) ทางเศรษฐศาสตร์

จากความหมายและตัวอย่างสมมติกิจกรรมทางเศรษฐศาสตร์ข้างต้น มีคำสำคัญทางเศรษฐศาสตร์ที่นักเรียนควรรู้และทำความเข้าใจอยู่หลายคำ ดังรูปที่ 1.2

รูปที่ 1.2 แสดงคำสำคัญ (Keywords) ทางเศรษฐศาสตร์

จากรูปที่ 1.2 ผู้เขียนจะอธิบายความหมายและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับคำสำคัญ (Keywords) ทางเศรษฐศาสตร์ตามลำดับ ดังนี้

1. การมีอยู่จำกัด (Scarcity) หมายถึง ทรัพยากรการผลิตทุกชนิดบนโลกใบนี้มีอยู่จำกัดหมดเลย ไม่ว่าจะเป็นที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติทุกชนิด เครื่องจักร/เทคโนโลยี หรือแม้แต่แรงงานของมนุษย์ เมื่อทรัพยากรมีอยู่จำกัด และทรัพยากรคือสิ่งที่มนุษย์จะต้องนำมาผลิตสินค้าและบริการเพื่อสนองความต้องการของตน จึงทำให้สินค้าและบริการมีจำนวนจำกัดไปด้วย

2. ทรัพยากรการผลิต/ปัจจัยการผลิต (Productive Resources) หมายถึง สิ่งที่มนุษย์จะนำมาผลิตสินค้าและบริการเพื่อนำไปตอบสนอง/บำบัดความต้องการของมนุษย์

ในทางเศรษฐศาสตร์จะแบ่งทรัพยากรการผลิต/ปัจจัยการผลิต ออกเป็น 4 ประเภท รายละเอียด ดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 แสดงรายละเอียดของทรัพยากรการผลิตหรือปัจจัยการผลิตทางเศรษฐศาสตร์

ทรัพยากร/ ปัจจัยการผลิต	ความหมาย	ผลตอบแทน	หมายเหตุ
ที่ดิน (Land)	ดินและทรัพยากรธรรมชาติ ทุกชนิดไม่ว่าจะเป็น น้ำ แร่ธาตุ ป่าไม้ สัตว์ป่า ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ฝน	ค่าเช่า (Rent)	มนุษย์สร้างขึ้นไม่ได้ แต่มนุษย์สามารถปรับปรุง/ พัฒนาคุณภาพได้
แรงงาน (Labor)	แรงงานมนุษย์ที่อยู่ในวัยทำงาน โดยรวมทั้งแรงงานด้าน กำลังกาย กำลังสติปัญญา ที่มนุษย์ต้องใช้ในการเกิดการผลิต สินค้าและบริการ	ค่าจ้าง (Wage)	ไม่รวมแรงงานของสัตว์ แต่ทางเศรษฐศาสตร์ อนุโลมให้แรงงานของสัตว์ เป็นปัจจัยการผลิตประเภท ทุน
ทุน (Capital)	สิ่งใด ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น แล้วนำไปใช้ร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ เพื่อผลิตสินค้าและบริการ เช่น เครื่องจักร เทคโนโลยีต่าง ๆ โรงงาน ฯลฯ	ดอกเบี้ย (Interest)	เงินทุนไม่นับเป็น ปัจจัยการผลิตประเภทนี้ ทางเศรษฐศาสตร์ถือว่า เงินทุนเป็นเพียงสื่อกลาง ในการได้มาซึ่งปัจจัยการผลิต ประเภททุนเท่านั้น
ผู้ประกอบการ (Entrepreneur)	ผู้ที่ทำหน้าที่ในการรวบรวม ปัจจัยการผลิตทั้ง 3 ประเภท ข้างต้นมาทำการผลิตเป็น สินค้าและบริการ	กำไร (Profit)	ในทางเศรษฐศาสตร์ถือเป็น ปัจจัย/ทรัพยากรการผลิต ที่สำคัญที่สุด

จากตารางที่ 1.2 ผู้เขียนขอขยายความว่า **เพราะอะไรปัจจัยการผลิตประเภทผู้ประกอบการจึงเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุด** ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าผู้ประกอบการที่มีคุณภาพสามารถสร้างความเจริญเติบโตและการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจได้ เช่น ประเทศญี่ปุ่น

ขาดแคลนทรัพยากรการผลิตทั้ง 3 ประเภทข้างต้นอย่างมาก แต่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจในอันดับต้น ๆ ของโลกได้ เพราะมีบุคลากรที่มีคุณภาพอยู่เป็นจำนวนมาก ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาหลาย ๆ ประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร/ปัจจัยการผลิตทั้ง 3 ประเภทข้างต้น แต่ไม่สามารถสร้างความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจให้กับประเทศได้นัก สาเหตุเพราะไม่มีบุคลากร/ผู้ประกอบการที่มีคุณภาพนั่นเอง สรุปว่า ขอให้มีคนที่มีคุณภาพ แม้ทรัพยากร/ปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ไม่มี/ขาดแคลนก็สามารถหามาได้ เช่น นำเข้าจากต่างประเทศ หรือเคลื่อนย้ายฐานการผลิตไปผลิตยังประเทศที่อุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรได้ เหมือนเช่น ประเทศญี่ปุ่นย้ายฐานการผลิตรถยนต์จากประเทศตนมาผลิตในประเทศไทย ฯลฯ

3. **ทางเลือกและการเลือก (Choice and Choosing)** เกิดจากการที่ทรัพยากรมีจำกัดและการที่ทรัพยากรต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายทาง แต่มนุษย์สามารถเลือกใช้ได้แค่ทางเดียว มนุษย์จึงต้องเลือกและตัดสินใจใช้ทรัพยากรนั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์/ความพึงพอใจสูงสุด เช่น

- มีที่ดิน 1 ไร่ จะเปิดร้านอาหารหรือสร้างบ้าน (ที่ดินมีจำกัด)
- มีที่ดิน 10 ไร่ จะปลูกข้าวหรือปลูกอ้อย (ที่ดินมีจำกัด)
- จะออกไปรับจ้างทำงานหรือเปิดกิจการของตนเอง (แรงงานมีจำกัด)
- มีเครื่องจักรเย็บผ้า 2 หลัง จะจ้างคนงานเพิ่มขึ้นอีก 1 คนหรือจ้างเท่าเดิม (ทุนมีจำกัด)
- ตัดสินใจรับราชการครูดีกว่าทำงานบริษัท (แรงงานมีจำกัด)

และอย่าลืมว่าทุกครั้งที่มีมนุษย์เลือก/ตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งจะเกิด “ต้นทุนค่าเสียโอกาส” ขึ้นมาทันที ซึ่งต้นทุนค่าเสียโอกาส หรือภาษาอังกฤษเรียกว่า “Opportunity Cost” หมายถึง มูลค่าหรือคุณค่าของทางเลือกที่ดีที่สุดในบรรดาทางเลือกทั้งหมดที่ต้องสละทิ้งไป ยกตัวอย่าง เช่น สมมติให้นาย A มีทางเลือกในการประกอบอาชีพได้หลายทาง ดังนี้

- ทางเลือกที่ 1 ทำงานธนาคารพาณิชย์ได้รับเงินเดือน เดือนละ 20,000 บาท
- ทางเลือกที่ 2 ประกอบธุรกิจร้านอาหารเล็ก ๆ รายได้เฉลี่ยเดือนละ 18,000 บาท
- ทางเลือกที่ 3 ทำงานพนักงานบริษัทสินค้าส่งออกได้รับเงินเดือน เดือนละ 30,000 บาท
- ทางเลือกที่ 4 รับราชการครู ได้รับเงินเดือน เดือนละ 15,000 บาท